MÁRNICE

MÁRNICE

MÁRNICE

MÁRNICE

SPOLEČENSKÝ PATRON MUDR. MILOSLAV MACEK
ČLEN VÝKONNÉ RADY ODS

NOVĚ OTEVŘENÝ DIVADELNÍ PROSTOR
V BUDOVĚ DPB UVÁDÍ DNE 15. DUBNA 1994
A 16. DUBNA 1994 ČESKOU PREMIÉRU HRY

SVĚTÉLKUJÍCÍ MECH

AUTOR: TAIDŽUN TAKEDA
REŽIE: JOSEF JANÍK

TAIDŽUN TAKEDA

vl. jm. Satoru Ôšima, se narodil 12. února 1912 v rodině vysoce postaveného buddhistického duchovního. Měl převzít po otci úřad a v tom smyslu byl vzděláván, mj. v čínštině. Od r. 1931 studoval na Tokijské univerzitě sinologii, ale za svou činnost v levicovém studentském hnutí byl r. 1934 zatčen a z univerzity vypovězen. Byl pak vysvěcen na buddhistického duchovního, ale v praxi to nikdy neuplatnil, dlouho se věnoval hlavně studiu klasických čínských textů. V letech 1937-1939 sloužil ve vojenské kanceláři v Číně, ke konci války byl znovu poslán do Číny a působil v Šanghaji do r. 1946 v Japonsko - čínské kulturní společnosti. Po válce byl docentem čínské literatury na univerzitě v Sapporu. Tehdy také začal publikovat beletrii, eseje i kritiky. Zemřel 5. října 1976. Napsal řadu románů, ale nejvýznamnější zůstaly jeho povídky. Generačně patřil k autorům tzv. po-

válečné školy a sdílel jejich etickou citlivost, ale na rozdíl od nich klade své morální otázky v jejich složitějších aspektech a v prokomponovaném, do šíře zabírajícím podáním. Redukovány na holou fabuli připomínají Takedovy povídky dobrodružnou prózu s romantickým nádechem - už svými postavami, jako je démonická milenka, nájemný vrah, inkognito mstitel, i prostředím odloučeným od hlavních okruhů společnosti : japonští usedlíci v Šanghaji po kapitulaci, poloopuštěné severní pobřeží, ostrůvek v Pacifiku. Hned však po prvních stránkách je čtenář vtažen do zcela jné, reálné atmosféry. Sugestivnost podání jej však vtahuje dál do vlastního, vnitřního jádra textů, jímž jsou otázky bytí člověka mezi lidmi, hlavně komplikovaná a těžko průhledná otázka viny. Budeme-li v literatuře hledat svědectví o poválečném Japonsku, je v tomto zaměření jedno z nejvýmluvnějších.

Taidžun Takeda

SVĚTÉLKUJÍCÍ MECH

Překlad : Vlasta Winkelhöferová
Režie : Josef Janík
Scéna a kostýmy : Marta Roszkopfová
Scénická hudba : Milan Báchorek j.h.

Kapitán, Prokurátor.....Miloslav Čížek
Námořník Nišikava, Obhájce.....František Strnad
Námořník Hačizó, Předseda senátu.....Kostas Zerdaloglu
Námořník Gosuke, Přísedící.....Daniel Zaoral
Kapitán.....Vítězslav Kryške

Hudebníci : Posluchači Ostravské konzervatoře

Inspice : Věra Kryšková
Nápověda : Jiřina Čížková

TAIDŽUN TAKEDA - Tématika, kterou do japonské literatury vnesla tzv. *sengoha* neboli poválečná škola, k níž patřil i Taidžun Takeda, vycházela vesměs z období autorských prožitků ve válečných a těsně poválečných letech. Demokratičtí autoři, kteří poválečnou školu tvořili, byli pronásledováni nejen otřesnými válečnými vzpomínkami, ale také pocity viny za skutky, kterých se Japonci v porobených asijských zemích dopustili. Jejich počáteční díla byla proto i jakousi očistnou lázní, ktera měla pomoci autorovi i čtenářům, aby se oprostili od tíživých pocitů a reminiscencí z války, a zároveň jim dávala i možnost zaujmout osobní stanovisko k událostem, ke kterým v zemi od třicátých let došlo. Závažné etické, politické a umělecké otázky řešili autoři poválečné školy nejen ve svých prózách, ale i na stránkách časopisu *Moderní literatura (Kindai bungaku)*, který byl jejích platformou v letech 1946-1951 a který sehrál v prvním poválečném období mezi mladými autory rozhodující úlohu.

Od autorů sengoha, čerpajících převážně z frontového a vojenského prostředí, jako byl *Hiroši Noma (Oblast prázdnoty, česky 1963), Haruo Umezaki (Konec dne, česky 1963), Šóhei Óoka (Ohně na planinách, česky 1976)*, se Taidžun Takeda odlišuje jednak výraznou tématickou orientaci na čínské prostředí, jednak tím, že se ještě intenzivněji zabývá rozporuplností lidského jedince a složitosti jeho chování ve vypjatých, krizových situacích, kdy musí řešit obtížná morální dilemata. Za hlavní hrdiny si volí osoby zmítající se na pomezí života a smrti, viny a trestu, dobra a zla, lásky a nenávisti, moci a slabosti, statečnosti a zbabělosti.

Taidžun Takeda patřil k japonským intelektuálům, kteří si již dávno před válečnou porážkou v roce 1945 uvědomovali, že zcela neodvratně dojde ke krachu japonské expanzivní politiky v jihovýchodní Asii a v Tichomoří, a kteří cítili odpor ke způsobu, jakým se na dobytých územích chovala japonská císařská armáda. Celý Takedův dosavadní život, výchova a studijní obor jej vlastně k tomuto postoji předurčovaly.

Taidžun Takeda (vlastním jménem Satoru Óšima) se narodil 12. února 1912 v Tokiu jako syn Taišina Óšimy, opata buddhistického chrámu Čósendži. Jeho otec byl vzdělaný muž a měl významné postavení v sektě Džódo šinšú. Vyšší funkce v buddhistických sektách bývaly v Japonsku dědičné, a proto Takedův otec dbal, aby i jeho syn získal již v mládí znalost klasické čínštiny, patřící ke vzdělání buddhistických kněží. Právě tato znalost přivedla Takedu v roce 1931 ke studiu sinologie na Tokijské univerzitě.

Taidžun Takeda se záhy připojil k levicovému studenskému hnutí, které bojovalo proti japonské agresi v Číně a pomáhalo čínské inteligenci. Za tuto činnost byl v roce 1934 zatčen a po propuštění z vězení nucen odejít z univerzity. Tehdy zasáhla do jeho života rodinná tradice, Takeda skutečně vstoupil do mnišského stavu, přijal buddhistické jméno Taidžun a příjmení Takeda (po

mnichovi, který byl otcovým učitelem a dobrodincem) a byl předurčen k tomu, převzít v budoucnu otcův úřad. Avšak jeho literární a sinologické zájmy a levicové názory byly silnější, a tak nikdy v praxi povolání buddhistického kněze nevykonával.

V roce 1933 založil s přáteli Společnost pro studium čínské literatury, která od roku 1935 začala vydávat *Měsíční buletin pro čínskou literaturu (Čúgoku bungaku geppó)*. Do tohoto časopisu přispíval svými studiemi až do roku 1937, kdy byl mobilizován do armády a jako znalec čínštiny poslán do Číny. Pro mladého muže vychovaného v buddhistickém přesvědčení, že jakékoli násilí a zabití živého tvora je nepřípustné, bylo bezprostřední poznání skutečné situace na čínské frontě šokem, který v něm vyvoval silné pocity viny za násilnosti, jichž se jeho krajané dopouštěli na čínském obyvatelstvu. Potlačovaný nesouhlas jej v tomto období přivedl ke studiu života a díla vynikajícího čínskeho historika a literáta ze 2. století př.n.l. S'-ma Čchiena, jehož postava jej zaujala vnitřní silou a odhodláním nést život i v hanbě a pokoření. Po dvou letech kancelářské služby byl Taidžun Takeda z armády propuštěn a svou studii.o S'-ma Čchienovi dokončil v Japonsku. Až konec války jej opět zastihl v Číně, v Šanghaji, kam vyslán jako pracovník Japonsko-čínské kulturní společnosti a kde zůstal až do roku 1946.

Po svém návratu do Japonska se Takeda stal docentem čínské literatury na Hokkaidské univerzitě v Sapporu, v té době již začal psát - eseje, kritiky i první díla beletristická - a po úspěchu svých počátečních próz, jako byl *Soud (Saiban, 1947), Plémě ještěrčí (1947), Formy lásky (Ai no katači, 1948)*, se v padesátých létech rozhodl věnovat cele literární práci.

Když Taidžun Takeda 5. října 1976 zemřel, bylo na jeho pohřbu řečeno : " Zapadla další hvězda první vlny poválečné literatury." Snad se dá opravdu říci, že všechna svá nejslovnější díla vytvořil právě v počátečním období své tvorby. Taidžun Takeda byl však literárně činný až do své smrti. Zanechal po sobě nejen dlouhou řadu kratších próz, které byly pro jeho tvorbu do značné míry typické, ale i eseje, kritiky a romány. Z těchto uveďme alespoň *Větrosnubné květiny (Fúbaika, 1952)*, částečně autobiografický příběh z prostředí japonské inteligence na počátku války, a *Svátek lesů a jezer (Mori to mizuumi no macuri, 1958)*, věnovaný otázce vymírajících hokkaidských Ainuů - díla vesměs přemýšlivá a závažná, ale jejichž plné pochopení je podmíněno dobrou znalostí prostředí a historických i společenských souvislostí.

Téma jedince v odloučeném místě, kde není pod kontrolou lidské společnosti a kde se musí vypořádat jen s vlastním svědomím, je v japonské moderní literatuře dosti časté a objevuje se i v myšlenkově a formálně nejoriginálnějším Takedově díle, ve **Světélkujícím mechu (Hikarigoke, 1954)**

Vlasta Winkelhoferová

Zabít člověka a sníst člověka. Jen citem vyhmátneme, že tyto zločiny se v něčem liší.

A co je odlišuje ? Je to značně prosté. Vražda je v dnešní době, ve dvacátém století, zcela běžná, setkáváme se s ní dnes a denně. Zato kanibalismus ze zemského povrchu nenávratně mizí. Vzájemné hromadné vraždění - přivykli jsme dokonce už i myšlence, že kdykoli v budoucnosti může znovu někde na zeměkouli dojít k masovému vraždění lidí. Cítíme sice při té myšlence strach, ale ne tak silný, aby v nás vzbudil hnus. Cítíme odpor, ale zároveň válku nepovažujeme za nic tak strašně kromobyčejného.

Ale když jde o lidojedství ? To nám běhá mráz po zádech a znechuceně se otřásáme. Jaké barbarské, surové a bezbožné počínání ! Ani představit si to neumíme, s něčím takovým nechceme mít vůbec nic společného. Zdá se, že vražda je zločin běžný, ale přitom jaksi vznešený, kdežto kanibalismus je sice zločin řídký, ale přitom mrzký.

Vraždy se mohou dopustit i "civilizovaní " lidé, zato kanibalismus je "civilizace" nedůstojný. Právě náš národ má sklon považovat se za rasu nadřazenou, určenou k vůdcovství, obdařenou božskou milostí, která je sice schopna vraždy, ale jíst člověka - ne, to nikdy.

TAIDŽUN TAKEDA / Světélkující mech

ČTYŘI POJMY VINY

Je třeba rozlišovat:

1. *kriminální vinu*: Zločiny spočívající v objektivně prokazatelných činech, které porušují jednoznačné zákony. Instancí je soud, který ve formálním postupu spolehlivě zjistí skutkovou podstatu a aplikuje na ni zákony.
2. *politickou vinu*: Spočívá v činech státníků a v příslušnosti k určitému státu, v jejimž důsledku musím nést následky činů tohoto státu, jehož moci jsem podřízen a jehož řád umožňuje můj život. Všichni občané společně odpovídají za to, jakou mají vládu. Instancí je moc a vůle vítězova, ve vnitřní politice stejně jako v zahraniční. Rozhoduje úspěch. K zmírnění zvůle a násilí dochází díky politické chytrosti, která počítá s dalšími důsledky, a díky uznávání norem, které platí pod názvem přirozeného a mezinárodního práva.
3. *morální vinu*: Za činy, kterých se přece dopouštím jako určitý jedinec, jsem zodpovědný morálně, a to za všechny své činy, i za politické a vojenské činy, které vykonávám. Nikdy prostě neplatí " Rozkaz je rozkaz ". Stejně jako zločin zůstává zločinem, i když je vykonán na rozkaz (třeba podle míry nebezpečí, vydírání a teroru platí polehčující okolnosti), zůstává každý čin podřízen také morálním kritériím.

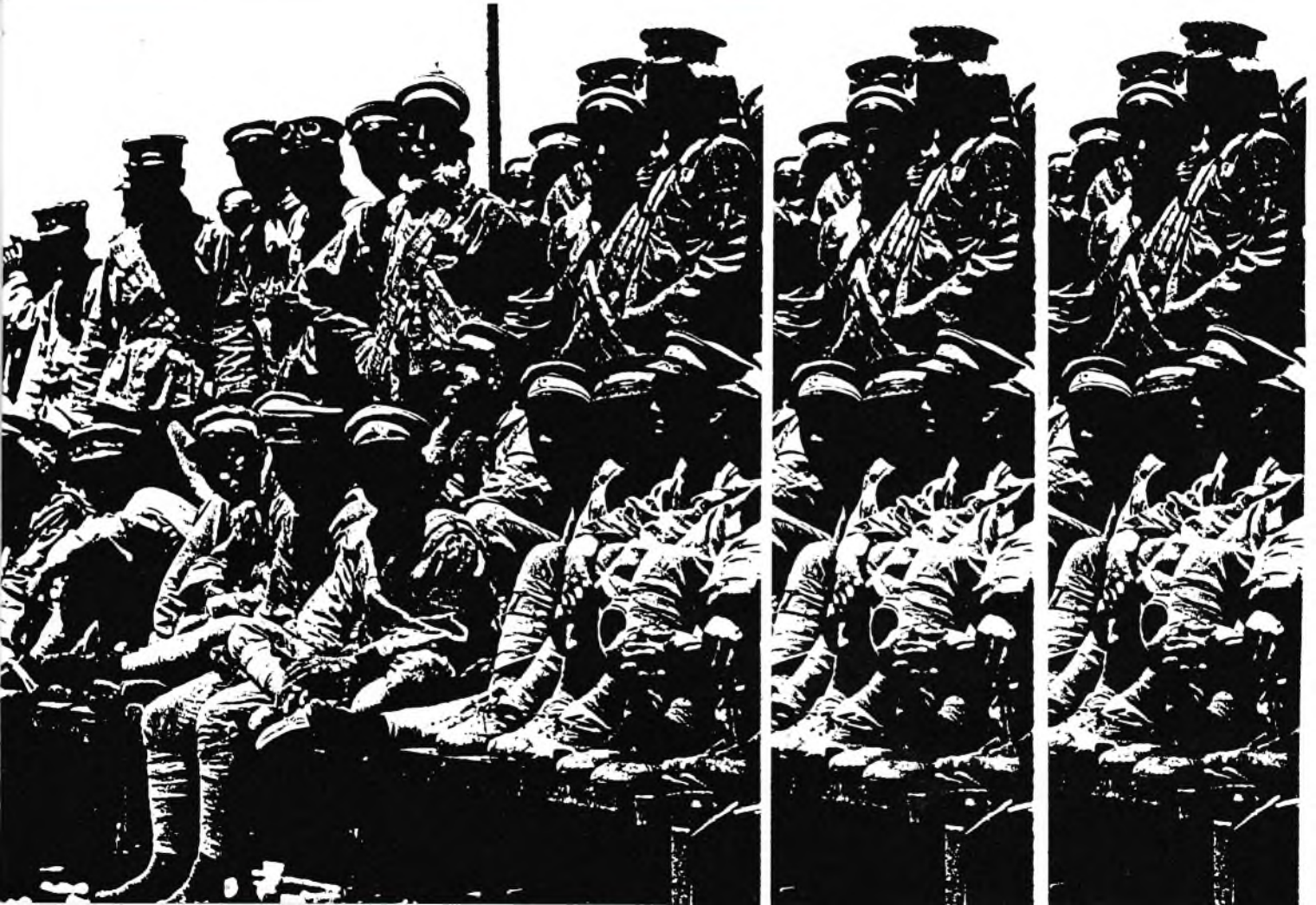

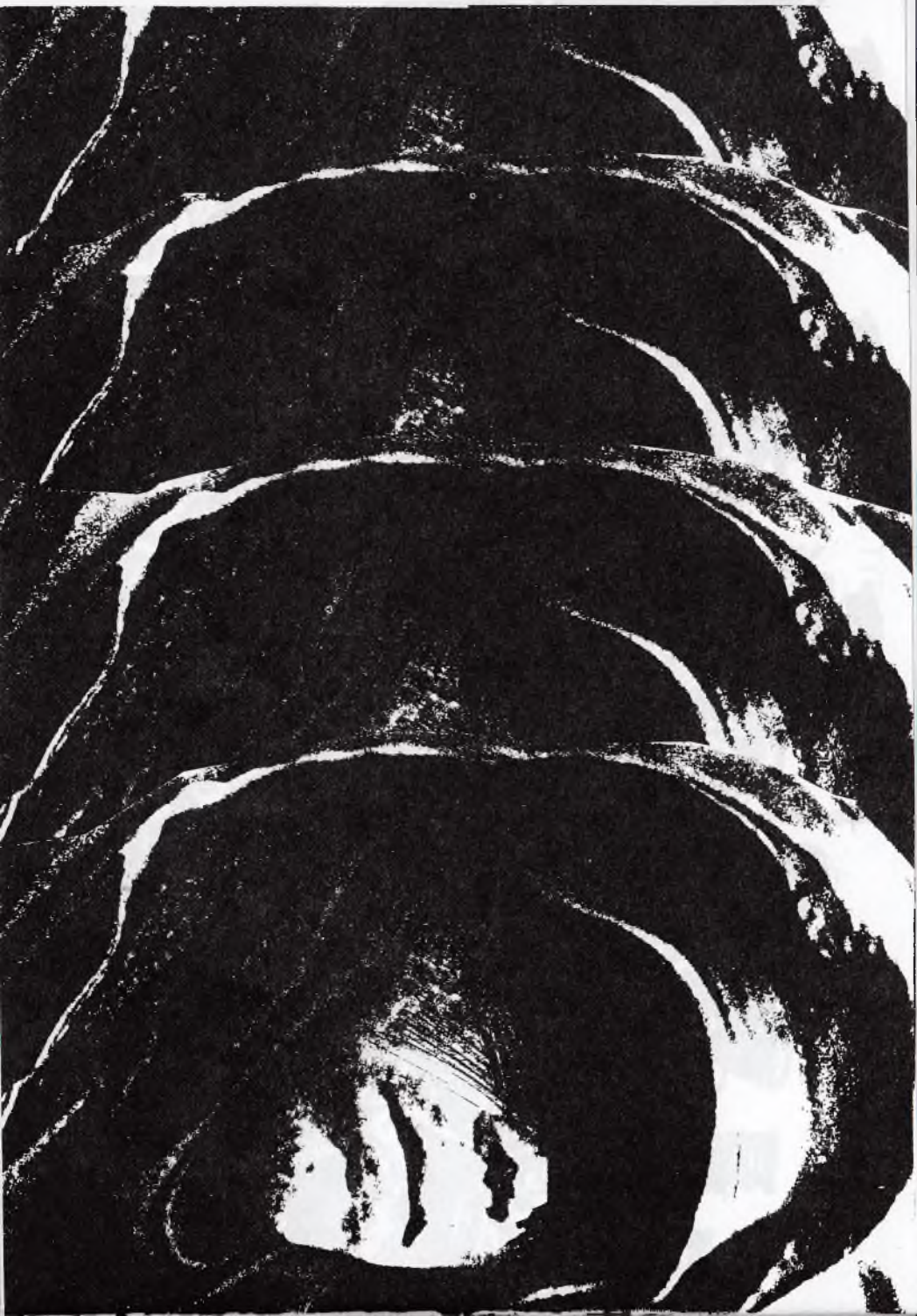

Instancí je vlastní svědomí a komunikace s přítelem a bližním, s milujícím člověkem, který má živy zájem o mou duši.
4. *metafyzickou vinu*: Existuje solidarita mezi lidmi jako lidmi, v jejímž důsledku je každý spoluzodpovědný za všechno bezpráví a všechnu nespravedlnost na světě, zvláště za zločiny, k nimž dochází v jeho přítomnosti nebo s jeho vědomím. Jestliže jsem neučinil všechno co jsem mohl, abych jim zabránil, jsem spoluvinen. Jestliže jsem nenasadil svůj život, abych zabránil zavraždění druhých, ale jen přihlížel, cítím se vinen způsobem, který nelze právně, politicky a morálně přiměřeně postihnout. To, že ještě žiji, když se stalo něco takového, spočívá na mně jako nesmazatelná vina. Nejsme-li díky nějaké šťastné okolnosti ušetřeni této situace, dospíváme jako lidé na hranici, kde musíme volit: buď bezpodmínečně - bez vyhlídky na úspěch, bezúčelně - nasadit život, nebo raději zůstat naživu, protože úspěch je nemožný. Mezi některými lidmi bezpodmínečně platí, že mohou žít jen společně, nebo vůbec nemohou žít, je-li jeden nebo druhý obětí zločinu, nebo jsou-li rozděleny hmotné podmínky jejich života - a v tom je podstata jejich bytí. Ale tato nepodmíněnost není vlastní solidaritě všech lidí, ani solidaritě občanů, ba dokonce ani solidaritě menších skupin, nýbrž omezuje se na nejužší lidský svazek. V tom je základ viny nás všech. Instancí je jedině Bůh. -

KAREL JASPERS / OTÁZKA VINY

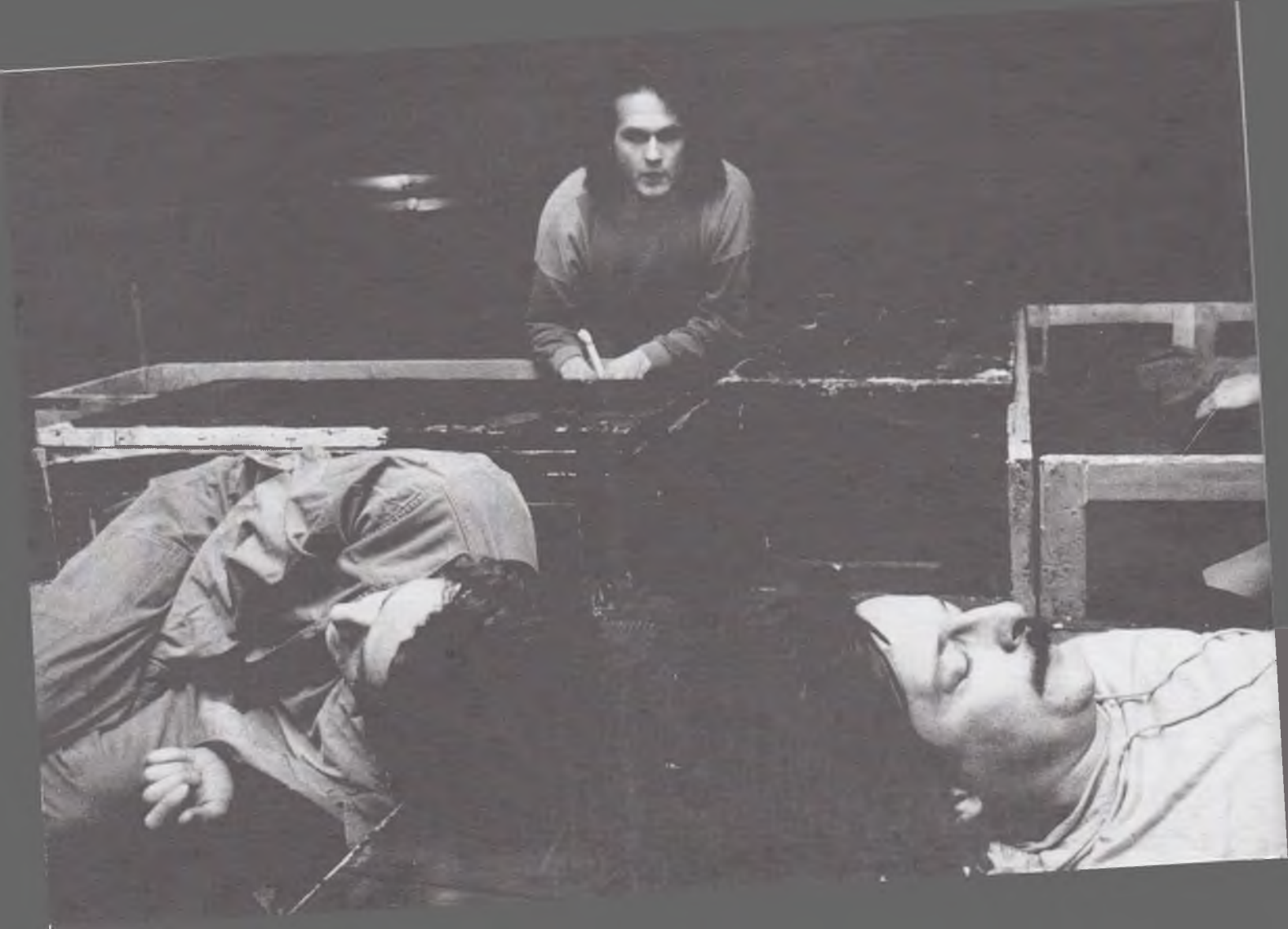

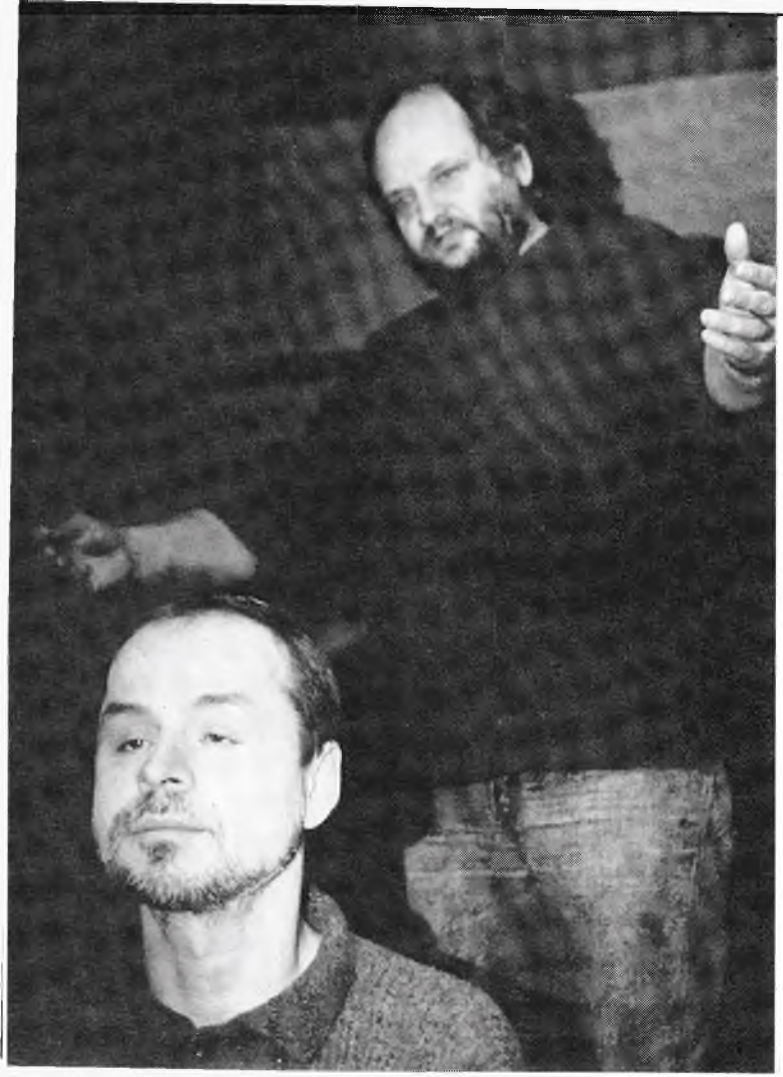

SVĚTÉLKUJÍCÍ MECH
TAIDŽUN TAKEDA

Do Rausu jsem přijel v polovině září, v době, kdy se tu člověk může pokochat jak opadávajícími květy keřů *hamanaši*, tak už i jejich zářivě lesklými červenými bobulemi. Měl jsem tedy opravdu štěstí; ještě nikdy jsem květy ani plody *hamanaši* neviděl.

Květy mají pět korunních plátků a svým tvarem, trnitým stonkem a zpeřenými listy připomínají růže. Houževnaté větvičky s listy *hamanaši*, přivyklé severské písčité půdě i prudkým vichrům, mají černozelenou barvu a jako souvislý živý plot vroubící silnici, kudy jezdí autobus. Působí prostě a zároveň velkolepě. Ze zeleně keřů vykukují tu a tam bobule zbarvené do ruda jako ředkvičky. Ale jinak vypadají spíš jako ze dřeva vyřezané a na červeno nalakované zploštělé kuličky.

Od šibeckého nádraží jezdí do Rausu strašně rozhrkaný autobus, z něhož je vpravo vidět průliv Nemuro. Skoro

celou cestu mají pasažéři výhled na ostrav Kunašir, jenž se v dálce prostírá na modré mořské hladině. Tento ostrov již patří k sovětským Kurilám a objeví se na obzoru, už když se vlak - supějící zde pomaloučku nekonečnou řadou dlouhých zastávek - blíží přes rovnou pláň ke konečné stanici v Šibecu. Ale na nádraží je sotva čas na několik vzrušených výkřiků "Tamhle jsou Kurily !", " Jsme na hranicích!" a po chvíli už se autobus za neustálého ukazování prsty na "cizinu", vzdálenou v nejužším místě průlivu nějakých pětadvacet kilometrů, šplhá vzhůru po bílé vyprahlé pobřežní silnici a za chvíli se sjíždí z prudkého kopce.

Ta "cizino" je vlastně obyčejný ostrov, na němž i zdálky rozeznáte svahy zelených luk a namodralé zvrásněné kopce. A takzvaná hranice není ničím jiným než poklidným mořským břehem, kde není ani památky po nějakých vojácích, bunkrech či drátěných zátarasech. Po písčitém pobřeží běží k mořskému příboji volně se popásající kůň, na telegrafních sloupech vysedávají vrány. Tam, kde se do moře vlévá potok nebo malá říčka, se vždy objeví nevelká rybářská vesnice. Je to na pohled opuštěný, zapomenutý kout země, kde však v letech, kdy je hojnost ryb, platí poplatníci jedny z nejvyšších daní z příjmu na Hokkaidu.

Ačkoli jsem si v duchu pořád opakoval, že tam za mořem je cizina a tady že jsou hranice, opustila mě rychle ta zvláštní podrážděnost a vybičovaná nervozita , kterou vyvolávají ve svých čtenářích tokijské noviny a časopisy neustálým pokřikem o nutnosti úpravy zdejších hranic.

Průliv se mírně vlní a svou temnou modří připomíná moře u poloostrova Izu. Koruny stromů v hustých hájích na pobřežních srázech svítí v jasných slunečních paprscích. Zleva se tlačí k moři hora Rausu. Domky v rybářských osadách jsou vysoké, sroubené z trámů a přitlačené až k samému úpatí pahorků, které je kryjí v zimě před vichřicemi z hor. A to prý je tato část poloostrova Širetoko při průlivu Nemuro klimaticky ještě daleko přívětivější než pobřeží obrácené k Ochotskému moři. Zvláště podzimní období s krásnými květy a plody *hamanaši* je v tomto kraji neobyčejně klidné a jasné, bohužel však i prchavě krátké. To vše jsem chtěl povědět úvodem, dříve než začnu mluvit o podivné události, která se zde odehrála jedné třeskuté zimy. Lidé z města totiž často zapomínají, jak rozhodující pro průběh událostí může být podnebí a celkový ráz krajiny.

V jazyce Ainuů se Rausu nazývá Rauši. Název pochází z dávných dob, kdy Ainuové na tomto místě poráželi ulovené jeleny a medvědy, čtvrtili je a odhazovali tu jejich kosti a vnitřnosti. Jak je vidět, měli domorodí Ainuové předtím, než sem pronikli Japonci, ryb a zvěřiny co hrdlo ráčilo. Šibecu je zase "Velká řeka" a jméno další autobusové zastávky, Čúrui, znamená v ainuštině "Bystřina" . Kunbecu, v ainuštině původně Kunnebecu, je "Černá řeka", kdežto

Uebecu, ainusky Uenbecu, je "Zlá řeka". Dostala Zlá řeka své jméno, protože zde někoho potkala tragická smrt nebo protože ve svých vodách přinesla nějakou epidemii? Anebo kdo ví, možná že mívala málo vody. Ainuové tvořili zeměpisné názvy docela prostě a jednoduše : podle charakteru krajiny a podle místních plodina a produktů. Vezmete-li si do vlaku k ruce slovník místních ainuských jmen, budete znát už napřed ráz a plodiny kraje podél železniční tratě.

V protisměru míjejí autobus nákladní auta vrchovatě naložená kraby. Mihne se tu i náklaďák plný stavebního dříví. To v některé prosperující vesnici asi zahájili stavbu nového domku. Autobus sjíždí s příkrého svahu, proplétá se údolím, přejede úzké koryto polovyschlé říčky, mine šedou osadu a hned zase dýchavičně šplhá do strmého kopce.

Když jsme projeli Šunkarukotan neboli "Místo, kde se tlačí lososí olej" a dorazili do Rausu, snášelo se na krajinu již podvečerní šero. Zrovna skončil zákaz lovu *akiadži*. Vyhlídky na úlovek těchto lososovitých ryb nebyly v tom roce právě nejlepší, ale vesnický kluk, který přistoupil do autobusu cestou, si už v ruce pohupoval pěknou masitou *akiadži*.

Pod horou se kupilo několik budov : buddhistický chrám, obecná škola, nižší střední škola, rybářské družstvo, obecní úřad a obchod se smíšeným zbožím. Na pobřeží se táhla řada malých hotýlků. S těmi, které se teprve stavěly a neměly ještě ani natřené stěny, jich bylo možná deset. Napadlo mě, že na takovou zapadlou ves, kudy projde sem tam nějaký člověk, je těch hotelů trochu mnoho. Vybral jsem si takový starobylý, přízemní, s docela přiléhavým názvem "Hostinství". Uvedli mě do pokoje až na samém konci chodby, ve kterém sálalo příjemné teplo z rozpálených kamínek naložených dřevěným uhlím.

V pokoji však nefungovalo světlo a poslední paprsky zelenavého přítmí za oknem byly stále slabší. Teprve žena středních let, která přinesla horký čaj, mi vysvětlila, proč světlo nesvítí: "To bude proto, že se dnes ve vesnickém kině promítá film." Z jejich narážek jsem vyrozuměl, že vždycky, když je elektřiny zvlášť nutně třeba, místní elektromontér na vedení něco schválně pokazí, aby dostal peníze na opravu. Sestoupil jsem po kamenných stupních do zahrádky. Hned za vysokou hranicí naštípaného dříví, která nahrazovala plot, se nečekaně rozprostíralo moře. Pronikavá záře zapadajícího slunce se zařezávala do snášející se modročerné noční tmy. Střed Kunaširu téměř splýval s clonou temných mraků, ale z té části ostrova, na niž dopadaly ještě zbytky denního světla, vystupovala plasticky každá nerovnost terénu. Nedaleko mne, za skládkou odpadků, ležely na boku čtyři rybářské bárky vytažené na břeh. I na nich se černaly nehybné siluety vran. Průliv se čeřil vlnami a vanul od něho chladný noční

vítr. Mořská úžina se teď změnila v obrovskou černou masu, proti níž mi lodě na pobřeží - přes všechnu svou odolnost a síli - připadaly křehké jako šedé papírové hračky. Před očima se mi už netáhla "hranice", ale drsné severské moře, noční zářijové moře bičované větrem, nekonečná masa vody, divoký živel, skrytý pod temnými pablesky vln.

Také moji dva sousedé z vedlejšího pokoje, univerzitní profesor s posluchačem, kteří sem přijeli sbírat botanický materiál, ještě dlouho potom, co jsem se vrátil, stáli na zahrádce, unesení pohledem na noční mořskou úžinou.

Druhý den bylo jasné podzimní ráno. Ve starostově kanceláři na obecním úřadě bylo od rozpálených kamen a paprsků dopoledního slunce dusno k zalknutí. Chtěl jsem jsem se setkat se starostou, protože měl prý velkou sbírku kamenných i hliněných nádob vykopaných z rozvalin bývalých ainuských sídlišť, která byla roztroušena po okolních pahorcích. Starostu jsem však bohužel nezastihl. Řeč jeho zástupce se neustále točila kolem takových námětů, jako že "za sto padesát kilo prvotřídních mořských řas se běžně platí šedesát tisíc jenů a tady u nás bývá prvotřídní kvality z celkové produkce asi deset procent" nebo že "tady nemají lidé nijak zvlášť rádi piplavou práci, jako třeba sušení sepií. Normy na tuto práci jsou sice dobré, ale zdejší lidé jsou nešikovní a práce jim jde špatně od ruky. Proto sem přicházejí krájet a sušit sépie většinou lidé odjinud". Hovořil konkrétně, se zápalem , a budoucnost vesnice mu určitě velmi ležela na srdci. Když mluvil o rybolovu, vplétal do svých vět často odborné výrazy, kterým jsem zpočátku ani nerozuměl.

A tak jsem se vypravil s ředitelem střední školy za světélkujícím mechem. Cestou jsem se dozvěděl spoustu podrobností ze života vesnice.

Ředitel byl vysoký hubený člověk kolem třicítky. Bez ustání se přívětivě a trochu ostýchavě usmíval. Vypadal jako bezmocný, neschopný vzepřít se přírodě i člověku. Jeho nažloutlá tvář byla neoholená, staré kalhoty mu plandaly kolem nohou obutých do laciných plátěnek. Úděl ředitele venkovské školy v pohraniční rybářské vsi bral s naprostým klidem. Místo žehrání přijímal své povinnosti s dobráckým úsměvem, a dokonce i se smyslem pro humor. Na rozdíl od hromotluckého řidiče autobusu a věčně uspěchaného starostova zástupce působil dojmem, že na něm zdejší drsné životní podmínky nezanechaly žádných stop.

"Vlastně jsem ani sám světelkující mech ještě nikdy neviděl," řekl. Jeho vyčouhlá postava se zlehka, bez nejmenší zjevné námahy klátila předemnou.

Rausu je konečná stanice autobusu. Chcete-li dál, nemáte na vybranou. Jediným dopravním prostředkem je malý člun, neboť silnice vede stejně jen na konec vsi. Podél pobřeží jsou postaveny kamenné vlnolamy a za nimi se

oslnivě třpytí mořská hladina, jako by chtěla předvést všechnu svou krásu. Voda mezi útesy má barvu chaluh a skalních lišejníků. Převaluje se v nejrůznějších barevných obrazcích a přechází do roztodivných odstínů podle toho, jak se kolébají koberce spletené z dlouhých vodních řas : hned je fialová, hned zas černá, hnědá, šedá či zelená.

I motor rybářské lodi, klouzající lehounce po hladině směrem k hraniční linii mezi japonským a sovětským územím, vrní klidně a spokojeně.

Svalnatí rybáři a statné rybářky vážili před skladištěm svazky jedlých chaluh. Pravidelné čtverhranné balíčky z pečlivě naskládáné mořské trávy převazovali motouzem. Zacházeli s nimi jako se vzácným zbožím.

Několik lidí si povšimlo našeho příchodu a jeden rybář pozdravil ředitele. Ten mu s rozpačitým úsměvem odpověděl lehkým kývnutím. Jeho nesmělé a neprůbojné vystupování kontrastovalo ostře s chováním urostlých a energických rybářů.

"Vážně ? Vy jste také ještě neviděl světélkující mech ?" opáčil jsem.

"Ne, neviděl."

To mě udivilo. Žije tu přece už dost dlouho a je ředitelem školy! Proč nevezme žáky na exkurzi do přírody?

Tam, kde se hřbet hor tlačí až k samému pobřeží a vybíhá do moře mohutnou skálou, je místo zvané Makkauši. *Makka* prý ainusky znamená "květy blatouchů", *uši* znamená "místo, kde je něčeho mnoho". Je tam jeskyně podobná velrybí tlamě otevřené směrem k moři. Uvnitř vypadá jako půlkruh, orámovaný z jedné strany skalní stěnou a z druhé přímkou mořské hladiny. Spíš než jeskyně je to vlastně skalní rozsedlina, prudce se zužující směrem do hloubky. Jak jsme stoupali po červenici jejího šikmého dna, byl strop stále nižší. Přesto ani v nejzazším koutě jeskyně nebyla úplná tma.

"Tak tady by někde měl být, ale kde ?" ozval se ředitel a rozhlížel se kolem.

Skalní stěna na konci sluje visela již tak nízko, že jsme se museli přikrčit, jinak tam však bylo místa dost. Uprostřed jeskyně vyčníval ze země veliký plochý balvan, po jakém jsem vždy toužil do své zahrádky. Skalní stěny i půda byly tak vlhké, že po nich stékala voda. Zelený mech rostl sice všude, na skále i na zemi, ale po nějakém světélkování nebylo ani vidu. Prohlédl jsem si jej zblízka, ale i na pohled a na omak vypadal jako docela obyčejný mech.

Shrbeni jsme prolézali hezkou chvíli celou jeskyni. Její vnitřek tvořil podivuhodně pravidelnou polokouli, bez jakýchkoli výklenků či výstupků, takže se dal obhlédnout jedním pohledem. Světélkující mech musel být tedy někde v našem zorném poli, ale ani jeden z nás ho nezahlédl.

"Našel jste něco ?" zeptal se mě ředitel provinilým tónem.

"Kdepak, nic. "

Všelijak jsem se nakláněl, měnil pozici i směr pohledu, ale marně. Nakonec jsem toho nechal a vzdal se hledání. A tu v jednom místě, právě tam, kam jsem vrhl bezděčný letmý pohled, zasvítil mech, na který jsem se předtím nesčetněkrát díval, překrásnou zlatistě zelenou září.

"Už ho mám!"

"Kde?"

"Tamhle, kousek napravo od vás !"

Zatímco se ředitel snažil světélkování také zahlédnout, pohnul jsem trochu hlavou - a hle! zlatistá záře mechu zaplála jemně z docela jiné strany. A mech, který jsem viděl světélkovat první se v tom okamžiku změnil v docela normální zelený trs. "Na mou duši! U vašich nohou je také. Tak tedy opravdu svítí !" Ředitelův hlas zněl rozradostněle, ale stejně tiše jako předtím.

Na místech, která jsme si navzájem ukazovali, tomu druhému mech nikdy nesvítil, zato tam,kam se člověk mimoděk zadíval sám, se hned tu, hned onde objevoval vzácný, zlatě se třpytící koberec mechu. Jeho svit byl jemný a tlumený, jako by v něm zářily drobné krystalky.

Ohlédl jsem se : i mech, po kterém jsem z nevědomosti chodil, poklidně zářil. Jen moje šlépěje se v něm rýsovaly černě.

"Podívejte se, vždyť on světélkuje všude ! A my tu šlapeme po takové úžasné přírodní raritě !"

Měl jsem pocit, že celá skalní prostora je naplněna poddajností mechu, tlumícího naše kroky. Že kdybych hlasitěji promluvil, odrazí se v ozvěně všechna hrubost a necitelnost lidského hlasu.

I když mám dobré oči a i když jsem po chvíli získal určitý cvik při objevování světélkujícího mechu, ani jedinkrát mi nezazářila jeskyně celá najednou jako nádherná zahrada světla. Sotva se nějaké malé zákoutí změnilo v pruh svítícího brokátu, hned mi nějaký jeho lesklý útržek přelétl o kus dál, docela jinam. Jeho osamělá smutná záře se však ani nezmešovala, ani nesílila. Mech stále svítil jednotvárným zeleným zlatem.

Vyšli jsme z jeskyně na písčitou stezku a vraceli se do vesnice po břehu zalitém pronikavým slunečním jasem.

"V novinách se člověk málem nedočte o ničem jiném než pořád jen o problému hranic a pak, když sem přijede, zjistí, že je tu klid a mír."

"To máte pravdu."

"Ani v noci není průliv osvětlen světlomety, že ?"

"Ne, teď ne. Ale za pár dní bude," řekl ředitel bezstarostně. "Na sovětské straně světlomety zapínají, jen když od nás vyjíždějí na lov sepií. Když totiž vypluje najednou velké množství lodí lovících sépie, zalije se celá hladina takovou září, že průliv zdálky vypadá jako obrovská ulice. Nu a tak na protějším pobřeží zapnou světlomety, aby věděli, co se děje."

Na přístavní hrázi nebylo ani človíčka. Jen vzdalující se rybářská loď přetínala mořskou hladinu dlouhou šikmou brázdou.

"Zdejší lidé říkají, že sem jaro po dlouhém přezimování přijíždí autobusem. Bývá to opravdu velká sláva, když do vsi přijede první autobus."

"Kdy to asi bývá ?"

"Kolem desátého května. Nejhorší je, když člověk do té doby nevydrží se zásobou cigaret. Jejich cena totiž během zimy stále stoupá. Prosím ? Ano, dováží se sem jen pošta, na saních s koňským potahem. Jednou, bylo to loni v zimě, jsem si také musel jet pro tiskopisy na březnové závěrečné zkoušky. Tehdy šlo do tuhého, proud zanášel loď pořád od břehu."

Zkoušky probíhají v celé zemi současně, není možno je odložit. A tak se prý musel vydat v únoru na rybářské bárce do Šibecu. Tam dojel v pořádku a zdravý, ale na zpáteční cestě se zdvihl silný vítr a zanášel loď stále víc a víc ke Kurilám. Průliv byl plný plovoucích ker, loď si razila cestu jen s největšími obtížemi, vichr dul stále směrem k ruským břehům, až je zahnal přes hraniční čáru do samé blízkosti pobřežních útesů ostrova Kunaširu. Led v průlivu sice netvoří velké ledovce, je většinou roztříštěn na malé kry, ale nakupí-li se ve veliké mase, může lodím zcela zatarasit cestu. A tak musel ředitel tenkrát vylézt na střechu strojovny a pátrat v bělostné ledové pláni po volných skulinách mezi krami.

"Neměli jste strach, že vás chytnou, když jste zajeli až k ruskému území ?"

"No, s tím jsem si ani tak hlavu nelámal, důležitější byly ty blankety. Musel jsem je stůj co stůj přivézt včas. A na ruské straně jsme nikoho ani nezahlédli. Na protějším břehu tak nanejvýš loví a nakládají sépie a chaluhy, které vyvrhne příliv."

Z jeho řeči nezazněla ani nejmenší nadsázka, vychloubání či vzrušení. Prostě si připomínal své tehdejší obtíže. Strojník křižoval lodí sem a tam, podle toho, jak mu ředitel ukazoval směr, kudy se dá proplout. Cesta do Rausu jim tehdy netrvala dvě hodiny, ale celé tři dny.

Pak začal vyprávět o svém výstupu na horu Rausu. Z obou příhod jsem vycítil, že se v tomto vytáhlém a útlém člověku skrývá na první pohled netušená vytrvalost a odolnost. K vrcholu hory Rausu vede horská stezka jen po povlovnějším svahu, od zdejší vesnice tam nevede nic.On však vrcholu dosáhl jinak : dal se po medvědích stopách. Spolehl se zkrátka na medvědí moudrost a objevil nejkratší možnou cestu.

S největším zájmem však podrobně vyprávěl o tragédii, která se odehrála na mysu Pekin.

"Představte si, že se ten kapitán živil masem svých kamarádů a pak, tlustý jako kulička, se dostal jediný ze

všech do Rausu. Člověk by ani nevěřil, jací chlapíci se najdou na světě."

Při těch slovech se rozesmál, připadalo mu to směšné.

"Kapitán se tím samozřejmě nechlubil, a tak tu o tom zpočátku neměl nikdo ani tušení, ale všechno nasvědčuje tomu, že snědl ne jednoho, ale nějaké dva tři lidi. Na mou duši, povedený chlapík !"

Když se smíchem pronášel slovo "chlapík", měl jeho hlas veselý a bezstarostný tón, jako by žertem odbýval nějaký poklesek svého spolubydlícího či kamaráda. Jeho hlas se v jasném podzimním dnu nenuceně rozléhal po celém pobřeží a slova o kanibalismu tím ztratila svou skličující tíživost.

Lidojedský příběh, který jsem při cestě tou krajinou od něho slyšel, mě velmi zaujal a zrychlil mi tep. Cítil jsem nepotlačitelné nutkání hned se do námětu pustit, vybrousit jej, ba i titul jsem mu už dal - "Jeskyně Makkauši".

"To bych měl vyprávět panu M., to by bylo něco pro něj," napadlo mě hned a v duchu jsem si představil rozzlobenou, ale i zasmušilou tvář tohoto učence, zabývajícího se ainuským jazykem.

Když jsem přijel 25. srpna do Sappora, končila tam právě vědecká konference o etnografii severního Japonska, hlavně o kmeni Ainu. Bylo to nezvyklé shromáždění, na němž se sešli etnologové, lékaři, biologové, jazykovědci i historici. Chtěl jsem se setkat hlavně s panem M. Znali jsme se ještě z doby, kdy jsem žil v Sapporu. Sotva jsem se mu ohlásil, přišel za mnou do hotelu.

Jen vešel do mého pokoje, vybuch velmi roztrpčeně a útočně :

"Tahle konference ukázala, jak neseriózně se japonští odborníci zabývají otázkami Ainuů !"

Trpký úsměv na propadlých bledých tvářích, hluboké velké oči za dlouhými brvami i nápadně vysedlé lícní kosti, zdůrazněné ještě jeho hubeností - to vše planulo potlačovaným žárem nevraživosti a nesouhlasu.

Jak se ukázalo, rozhořčila pana M. poznámka obsažená ve vědeckém referátu jednoho z účastníků konference.

Onen vědec prohlásil, že jedna skupina Ainuů ve velmi dávné minulosti požívala i lidské maso. Nebyl to samozřejmě hlavní námět referátu, řečník to řekl jen tak na okraj a mimochodem. Ale pan M. se toho hned chytil a rozhořčeně se do onoho kolegy pustil : Z jakého pramene informací vychází ? Je tento fakt doložen ústní tradicí některého kraje ? Konference se účastnilo mnoho vědců, v jejichž žilách kolovala ainuská krev, a tak zmíněný výrok nebyl zvlášť vhodný. Předseda konference, všecek zmaten, dokonce přerušil jednání a snažil se pana M. uchlácholit. Nakonec byla celá věc v tichosti ututlána.

Japonští vědci věnující se studiu Ainuů jsou všichni - aspoň jak já je znám - velcí humanisté a svědomití lidé, kteří milují zanikající ainuskou kulturu a usilují o její zachování. Ve srovnání s obecnou veřejností mají pro Ainuy daleko větší sympatie a porozumění. Není ani třeba podotýkat, že řečník, který pronesl ten nešťastný výrok, neměl v nejmenším špatný úmysl. Ostatně i sám pan M. považuje japonské vědce za své dobré přátele, s nimiž se společně věnuje témuž oboru. Přesto však byl tak nepříčetně rozčílen, že se neovládl a obvinil všechny vědce bez vyjímky.

Tehdy mi bylo naprosto nepochopitelné, proč výrok, že kdysi dávno nějaký příslušník nebo snad několik desítek příslušníků jistého kmene jedlo lidské maso, mohl do té míry pana M. popudit. Daleko víc mi utkvěl v paměti výraz, který měl tento vynikající učenec a potomek Ainuů na tváři, když řekl :"I Ainuové mají svou inteligenci, jenže ta, chce-li se uživit, musí svůj ainuský původ tajit a skrývat." Byl to výraz naplněný opovržením, bezradností a pocitem křivdy. Kdyby pan M. znal tragédii, jež se odehrála na mysu Pekin, měl by nezvratný důkaz, že i mezi čistokrevnými (?) Japonci, bojovnými poddanými božského císařství, se vyskytl muž, jenž zcela nepochybně nebyl Ainu, a přece jedl lidi. Ne Ainuové z pradávné a vzdálené minulosti, o nichž vlastně nemáme žádné bezpečně ověřené zprávy, ale právě tento muž, tento kapitán, se mohl stát předmětem diskusí na tehdejším zasedání a předmětem studia vědců z oboru národopisu, lékařství, psychologie, ekonomie i politiky.

Besedoval jsem s ředitelem ještě alespoň hodinu po návratu do hotelu, ale celý příběh byl zřejmě dost zamotaný. Ředitelovo vyprávění plynulo stále na úrovni historky o "povedeném chlapíkovi" a mně připadalo, že celou událost bere na příliš lehkou váhu. První do jisté míry konkrétní fakta jsem získal teprve z "Kroniky obce Rausu", kterou mi půjčil její pisatel, mladík jménem S., s nímž mě ředitel seznámil.

Myslím si, že kdyby jejím kompilátorem nebyl člověk tak mladý, asi by se v ní zápis o chmurné události, zanechávající stín na celé historii rodného kraje, nikdy neoctl. Věc se v Rausu neudála a ani onen otrlý kapitán odtud nepocházel. Nebylo tedy nijak prozíravé vytvářet o vlastním rodišti dojem barbarské a necivilizované končiny. Rausu je poklidná vesnice, která v příběhu nehledala žádnou senzaci a nebyla v něm zapletena do té míry, aby si událost zasloužila celou kapitolu - nadepsanou "Případ kanibalismu ztroskotavšího kapitána".

S. začal svůj pečlivý záznam skoro románovým způsobem :

"Za časného jitra 3. prosince 1944, tedy v době rozhořčených bojů o Tichý oceán, vyplula z přístavu

Nemuro s neodkladným úkolem skupina lodí zvaná oddíl Akacuki a zamířila kolem mysu Širetoko do přístavu Otaru.

Již od samého rána byla obloha hrozivě zamračená. Když se flotila blížila k Rausu, zesílil vítr a rozpoutala se sněhová vichřice, jaká je ve zdejším kraji obvyklá. Vánice a vysoké vlnobití bránilo flotile v plavbě, ale lodi se přesto (bylo jich sedm či osm) dokázaly držet pohromadě a pokračovaly v kursu na mys Širetoko."

Loď, která ztroskotala, se jmenovala Seišinmaru č. 5, měla výtlak pětadvacet tun a její posádku tvořilo sedmičlenné mužstvo v čele s kapitánem. O kapitánovi se dovídáme pouze to, že mu bylo sedmatřicet let, jeho jméno však S. ohleduplně neuvádí. Asi pětapadesát kilometrů severně od Rausu se porouchal lodní motor a loď nabyla schopna další plavby.

Ve vánici a na rozbouřeném moři nemohlo být použito kotvy a loď se začala na hladině bezmocně zmítat. Situace však nebyla beznadějná, neboť pevnina byla poměrně blízko. Přistání u skalnatého pobřeží bylo ovšem od samého začátku vyloučeno. Jeden mladý námořník, nejvytrvalejší plavec z posádky, se omotal lanem a vrhl se z lodi poskakující na vlnách do mrazivého prosincového moře. Kdo byl ten mladík, který se s takovou odvahou a obětavostí podjal nebezpečného úkolu (i když patrně na kapitánův rozkaz), není známo. Nicméně se mu podařilo lano na břehu upevnit a posádka i s kapitánem pak podél lana plavala rozbouřeným mořem k pobřeží. Kapitán byl tak vyčerpaný a promrzlý, že už v moři ztratil vědomí. Dopravili jej na břeh a nejmladší z námořníků, devatenáctiletý Nišikawa, jej vzkřísil.

Vánice zuřila dál a ostatní námořníci buď dál padli vyčerpáním, sotva se dostali z ohlušujícího příboje, nebo se ještě vysíleně rvali s vlnami. Kapitán a Nišikawa se snažili překřičet řev živlů a pobízeli : "Tady nemůžeme zůstat, zmrzli bychom ! Musíme přejít pobřežní pahorky a najít nějalý úkryt, kam bychom se schovali před vánicí !" Vzali se za ruce a vykročili. Zápis v kronice je však v těchto místech velmi nejasný. Nedá se z něho zjistit, zda se na pochod vydalo všech sedm mužů ani kolik z nich se dovleklo až do chatrče. Je pravděpodobné, že i údaje samého kapitána budou značně zkreslené.

Šaty prosáklé slanou vodou jim ztvrdly na těle na kost, paže a nohy bezvládné zmrtvěly.

Pak objevili chatrč. Byla to jedna z chýší, kde bydlí rybáři na jaře při lovu ježovek a v létě v době výlovu mořských řas, ale po celou zimu jsou opuštěné a prázdné. K chýši, zasypané závějemi, se dopotáceli za soumraku téhož dne, co ztroskotali. Neustále hustě sněžilo. Měli velké štěstí, že v chatrči nalezli na poličce zápalky a suché dříví, jinak by byli zmrzli. Teprve 3. února 1945 se kapitán objevil v osadě Rušija, vzdálené asi dvacet kilometrů od Rausu. Tedy až dva měsíce po ztroskotání. Na otázku, jak

prožil či prožili oněch šedesát dní v chýši, neznáme odpověď. Kapitán zůstal jediný ze všech naživu, a proto si můžeme jeho výpověď vykládat různě. O jeho tajemství můžeme mít jen dohady.

Při vylíčení ztroskotání a události dalšího, ještě dva měsíce trvajícího dobrodružství, které mu nemohly přitížit, byl kapitán se vší pravděpodobností upřímný. Není proč pochybovat o jeho vyprávění, jak opustil zcela vyčerpaný chatrč a jaká byla jeho radost, když ve sněhu objevil stopy lyží a byl konečně zachráněn.

Rušijští rybáři podali ihned zprávu na obecní úřad v Rausu, kam byl kapitán hned příštího dne, 4. února, dopraven a kde o něho v jednom z místních hostinců začali starostlivě pečovat. Po celé vesnici se rázem rozlétla pověst o hrdinství statečného kapitána. Od rána do večera si u něho podávaly dveře další a další návštěvy - ze Svazu patriotických žen, ze Spolku mládeže, delegace školních dětí. Všichni mu přicházeli vyjádřit svůj obdiv a vděčnost.

"Kapitán však byl nemluvný, každému pouze zdvořile poděkoval a ležel bez hnutí v poduškách."

Tato věta z kroniky je velmi výstižná, neboť svědčí o kapitánově vnitřním neklidu a duševním utrpení.

Koncem února se ve vesnici objevila vyšetřovací komise. Vyslalo ji velitelství oddíli Akacuki a vedl ji sám velitel oddílu. Úkolem komise původně nebylo pátrat po nějakém zločinu. Měla pouze najít a pohřbít námořníky, kteří zahynuli při ztroskotání. Jenže tehdy byl konec února a pátrání po mrtvých bylo nesmírně těžké. Podařilo se objevit jen tělo dvacetiletého člena posádky Fudžimakiho. Fudžimaki zmrz vstoje, opřen o skálu, a v této pozici jej zavál sníh. Na místě, kde byl nalezen, mu byl se všemi vojenskými poctami postaven dřevěný pomník. Vlastní zločin vyšel najevo až začátkem května, když se k mysu Pekin vypravili rybáři z Činišibecu na lov ježovek. To již uplynuly od kapitánova zachránění tři měsíce, během nichž kapitánova mučivá nejistota bezpochyby stále rostla. Jeho duševní stav by jiště sám o sobě poskytl dostačující námět pro celý psychologický román.

U Pekinského mysu nalezli rybáři bedničku, která uvízla mezi krami, jež se daly na jaře do pohybu. Vylovili ji a v ní ke svému překvapení objevili kusy lidské kůže, lidskou lebku a kosti z lidských končetin. Odevzdali svůj podivný nález policii a ta zjistila, že všechny kosti pocházejí z jedné lidské kostry.

Na lebce byly dosud zbytky kůže a dlouhých vlasů, jinak však byly kosti dočista vybělené s vyjímkou žeber, která měla hnědou, jakoby opálenou barvu. Ale to nebylo všechno. V bedničce byla objevena také kazajka s kapitánovým jménem. Byla tam ihned vyslána druhá vyšetřující skupina. A tu byla objevena mrtvola dalšího člena posádky, pětatřicetiletého námořníka Jošidy. Ležel

jako v poklidném spánku, pohodlně natažen, zahalen v plášť s tváří obrácen k moři.

Stručný obsah kapitánovy výpovědi byl asi tento :

Do chýše prý se dostali pouze dva, on a Nišikawa. Na druhý den přinesl Nišikawa z pobřeží zmrzlého racka. Uvařili si jej s bobovou pastou, kterou našli v chatrči. Potom se oba hladoví muži vydali společně na mořský břeh a hledali něco k snědku. Mezi plovoucími krami objevili mrtvého tuleně; dopravili jej do chýše a jedli jej pomalu, aby jim vydržel co nejdéle. Ale na začátku ledna jim tulení maso došlo. Moře pokrývala souvislá vrstva ledu, která znemožňovala i lovení mořských řas. Nenašli již žádného mrtvého racka ani tuleně. Doufali, že to nějak přežijí, dokud ledy neodejdou na širé moře, a asi deset dnů se živili pouze bobovou pastou, rozvařenou ve vodě. Nišikawa však byl hladem a stálým mrazem příliš vysílený a 16. ledna zrána zemřel. Tehdy se on, kapitán, bezradný a zoufalý, zhroutil u Nišikawova těla a hlasitě se rozplakal.

"Neměl jsem už vůbec co do úst. Při pomyšlení, že nakonec umřu stejně jako Nišikawa, se mě zmocnil nepotlačitelný zvířecí pud a jako v záchvatu šílenství jsem se pustil do Nišikawova masa. Žvýkal jsem je tupě, stejně jako předtím žvýkal tulení kůži."

Koncem ledna však už opět neměl co jíst. Mořskou hladinu kryly stále spousty praskajících ker a kapitánovi se nepodařilo ulovit žádného mořského tvora ani ptáka. Jeho smrt byla neodvratná. A tak si řekl : tak jako tak zemřu, půjdu tedy alespoň, dokud mi síly budou stačit. A opustil chýši. (Ale pak následují slova : "Zbytek masa jsem upekl a vzal s sebou." Z toho je vidět, že kapitán vyrazil ještě předtím, než mu maso došlo, a že tedy jednal s plnou rozvahou a prozíravostí.)

Kapitána pak odsoudili do vězení pro zločin zhanobení a opuštění mrtvoly.

Na závěr připojil kronikář pozoruhodnou myšlenku, skoro jak převzatou z detektivního románu : "Člověku se přímo vnucují co nejstrašnější domněnky."

První domněnkou může být, že Nišikawa a kapitán snědli mrtvoly zbylých tří námořníků, o jejichž osudu se dodnes nic neví. Pisatel kroniky usuzuje takto : Kdyby za čtyřiačtyřicet dnů od ztroskotání do Nišikawovy smrti (ale pozor! kapitán hned po svém zachránění prý nejdřív tvrdil, že Nišikawa odešel neznámo kam) dva lidé snědli tři lidské trupy, znamenalo by to, že s jedním by vystačili asi patnáct dní. A to odpovídá skutečným možnostem. Dalším dohadem kronikáře je, že kapitán Nišikawu zabil. K této své domněnce dospívá z předpokladu, že oba již poznali chuť lidského masa, takže když jim maso došlo, bylo jen otázkou času kdo z koho. Znamenalo to buď zabít toho druhého, nebo se dát sám zavraždit. Kapitán tedy 16. ledna Nišikawu zabil a zajistil si tak další potravu.

Ke svým "nejstrašnějším domněnkám" dochází S. z několika skutečností. Za prvé - mrtvoly tří ze sedmi členů posádky nebyly nikdy nalezeny. Dále - když kapitán dojedl Nišikawovo maso, dal jeho kosti do bedny a hodil je do moře . A konečně za třetí - na rohoži, na níž v chýši spával Nišikawa, byly objeveny tak velké krvavé skvrny, že prosákly až do prkenné podlahy.

Nemohl jsem se S. o příběhu podrobně mluvit. Měl jsem již velmi málo času a při návštěvě u něho doma - v obchodě se smíšeným zbožím - jsme spolu poseděli u kamen sotva deset minut. Pak mě S. a ředitel školy doprovodili k autobusu a z okénka jsem viděl, jak mi dlouho mávají na rozloučenou.

Ačkoli jsou to již dva měsíce, co jsem se vrátil ze čtyřtýdenní cesty po Hokkaidu, stále ještě přemýšlím , jak bych kapitánův příběh literárně zpracoval. V celé té historii je něco, co provokuje. Ale ne tak jako třeba u Sartra. Je v ní příliš chmurný symbol, příliš křiklavě červený varovný signál, příliš hluboce laděná, temná naléhavost. Spisovatelka Jaeko Nogamiová ve svém díle "Kaišinmaru" také podrobně a dramaticky líčí, jak se hladoví a vyčerpaní námořníci, vydaní napospas širému moři, dopustí z hrůzy před vlastní smrtí vraždy. Jeden z námořníků na lodi Kaišinmaru zabije svého druha s úmyslem jej sníst. Nakonec však ke kanibalismu nedojde. Zabrání tomu kapitán lodi, který ovládne mužstvo silou své logiky. Došlo tedy ke zločinu vraždy, nikoli však ke zločinu kanibalství.

Také hladovějící voják, hlavní hrdina "Ohňů na planinách" od Šóheiho Óoky, se chystá pozřít lidské maso, jež dostal od kamaráda. Ale nakonec není schopen je polknout. A přece právě on zcela nesmyslně zabil domorodou ženu. Obhajuje se však takto : "Zabil jsem, ale nejedl jsem ji! "

Zamyslíme-li se nad událostí na mysu Pekin a nad romány "Kaišinmaru" a "Ohně na planinách", jeví se nám zločiny spáchané zoufalými muži na pokraji smrti hladem v několika podobách :

Jako prostá vražda.

Jako vražda s úmyslem jíst lidské maso.

Jako vražda s kanibalským úmyslem, který však nakonec není uskutečněn.

Jako vražda s kanibalským úmyslem, který je skutečně proveden.

Jako zločin, při němž k vraždě nedochází, ale je sněden člověk, který zemřel přirozenou smrtí.

Srovnejme závažnost těchto zločinů. A řekněme hned, že druhý případ je těžším zločinem než první a čtvrtý případ těžší než případ třetí. Jak neuvěřitelně těžké je však rozhodnout, zda je těžším zločinem případ první či případ pátý!

Zabít člověka a sníst člověka. Jen citem vyhmátneme, že tyto zločiny se v něčem liší.

A co je odlišuje ? Je to značně prosté. Vražda je v dnešní době, ve dvacátém století, zcela běžná, setkáváme se s ní dnes a denně. Zato kanibalismus ze zemského povrchu nenávratně mizí. Vzájemné hromadné vraždění - k tomuto zločinu dochází na korejském poloostrově přece právě teď. A nejen to. Přivykli jsme dokonce už i myšlence, že kdykoli v budoucnosti může znovu někde na zeměkouli dojít k masovému vraždění lidí. Cítíme sice při té myšlence strach, ale ne tak silný, aby v nás vzbudil hnus. Cítíme odpor, ale zároveň válku nepovažujeme za nic tak strašně kromobyčejného.

Ale když jde o lidojedství ? To nám běhá mráz po zádech a znechuceně se otřásáme. Jaké barbarské, surové a bezbožné počínání ! Ani představit si to neumíme, s něčím takovým nechceme mít vůbec nic společného. Zdá se, že vražda je zločin běžný, ale přitom jaksi vznešený, kdežto kanibalismus je sice zločin řídký, ale přitom mrzký.

Vraždy se mohou dopustit i "civilizovaní " lidé, zato kanibalismus je "civilizace " nedůstojný. Pravě náš národ má sklon považovat se za rasu nadřazenou, určenou k vůdcovství, obdařenou božskou milostí, která je sice schopna vraždy, ale jíst člověka - ne, to nikdy.

Hlavní hrdina "Ohňů na planinách" se zpovídá slovy: "Zabil jsem člověka, ale nejedl jsem ho." Toto civilizovaně se tvářící stanovisko je jasným projevem oněch falešných představ.

Dokonce i ve filmových týdenících se nám veřejně a hrdě předvádějí masově vyráběné vražedné vymoženosti, ba chlubíme se jimi jako nepřemožitelnou silou civilizace. Zato kanibalské nástroje nenajdeme ani v obchodních domech v poschodí s potřebami pro domácnost, ani ve speciálních muzejních odděleních. Jenom jeden z těchto dvou druhů zločinných nástrojů je úspěšně popularizován a neustále zdokonalován, zatímco při pouhé zmínce o druhém naskakuje lidem husí kůže. A pokoušejí se na něj nemyslit. Představte si, že by bylo uspořádáno všeobecné referendum o popularitě těchto dvou druhů trestného činu. První zločin bude od počátku vynášen, druhý už předem zamítán. Volební plakáty, agitační vozy a politický program prvního proniknout až do nejzapadlejších uliček, zato kandidáti druhého budou pronásledováni a potíráni ještě před volbami.

Ať tak či onak, všem "civilizovaným" lidem budu určitě připadat výstřední, případně vzbudím jejich lítost, ale já cítím, že musím případ z Pekinského mysu nějak literárně ztvárnit, i když to nebude námět pro čtenáře nijak líbivý. Po dlouhých úvahách jsem se rozhodl pro formu dramatu. Forma "literárního dramatu" nemusí totiž tak úzkostlivě lpět na realismu a čtenář si ji může dokreslovat vlastními životními dojmy a nejrůznějšími zkušenostmi. Čtenáři

literárních dramat, která nejsou určena pro scénické provedení, jsou tedy nejen čtenáři, ale zároveň i nikým neomezovanými režiséry.

KLUB MECENÁŠU DPB

ing. Jan Heller - majitel	AUTO HELLER s.r.o.
ing. Josej Řeřicha - ředitel marketingu	UNION BANKA a.s.
Vl. Vicher - vedoucí	ŠKODA a.s.
ing. Mir. Topolánek - manažer	V.A.E. s.r.o.
R. Nogol - majitel	DOC TRADING s.r.o.
ing. Tomáš Bervída - manažer	S.L.S. /efekty/ s.r.o.
Mr Brady Ridgway - manažer	CASINO OSTRAVA
ing. Jindřich Křištof	TEPLOTECHNA OSTRAVA
předseda správní rady a ředitel	
ing. Ludvík Kopel - ředitel	ČESKOSLOVENSKÁ OBCHODNÍ BANKA a.s.
Jaroslav Smička - majitel	VINÁRNA PODRUM
ing. arch. Eduard Skuherský - majitel	REALITNÍ KANCELÁŘ SEY
PHDr. Michal Šlachta - majitel	PRO MARKET s.r.o.
Dr. Radovan Jakubčík - ředitel pobočky	BANKOVNÍ DUM SKALA a.s.
Jiří Manfrín - majitel	C.K. ADAMANTE
ing. Zdeněk Novotný	KOMER. INŽENÝRING A REALITNÍ KANCELÁŘ s.r.o.
ing. Jan Struš	SUN - WHEELS

Bankovní dům SKALA a.s.

OSTRAVA
U OBCHODNÍHO DOMU LASO
ANTONÍNA MACKA 1, 701 00 OSTRAVA 1
TEL.: (069) 222 113
(069) 222 116

Úrokové sazby depozitních vkladů

(v % p.a.)

doba vkladu	do 1 mil.	do 10 mil.	nad 10 mil.
od 1 dne do 1 měsíce	8,0	9,0	10,0
od 1 měsíce	10,0	11,0	11,5
od 3 měsíců	11,0	11,5	12,0
od 6 měsíců	12,0	12,5	13,0
od 12 měsíců	13,0	13,5	14,0
od 24 měsíců	14,0	14,5	15,5

Úrokové sazby termínovaných vkladů

(v % p.a.)

doba vkladu	do 1 mil.	do 10 mil.	nad 10 mil.
na 3 měsíce	11,0	12,0	12,5
na 6 měsíců	12,0	13,0	13,5
na 12 měsíců	13,5	14,0	14,5
na 18 měsíců	14,5	15,0	15,5
na 24 měsíců	15,0	15,5	16,0
na 48 měsíců	15,5	16,0	16,5

Úrokové sazby běžných a nízkoobrátkových účtů

(v % p.a.)

výše vkladu	běžné účty	nízkoobrátkové účty
do 9.999,99	4	7
1.000.000,--4.999.999,99	5	8
5.000.000,--9.999.999,99	6	9
nad 10.000.000.	8	10

CENTR SECURITY v.o.s.

CENTR

NÁDRAŽNÍ 156
702 00 MORAVSKÁ OSTRAVA
ČESKÁ REPUBLIKA
TEL/FAX 042 69 - 611 55 27. 233 585

TEPLOTECHNA OSTRAVA
AKCIOVÁ SPOLEČNOST
PSČ 716 12, OSTRAVA 2 ŠENOVSKÁ 101

- ŽÁRUVZDORNÉ VYZDÍVKY VŠECH DRUHŮ PRŮMYSLOVÝCH PECÍ A KOTLŮ
- STAVBY KOMÍNŮ A VĚŽOVÝCH VODOJEMŮ
- VÝSTAVBA KOKSÁRENSKÝCH BATERIÍ
- ZPRACOVÁNÍ PROJEKTŮ-PORADENSKÁ SLUŽBA

TELEFON 6232146 TELEFAX 6232070

KVĚTINÁŘSTVÍ

GINA

ŽÍDKOVÁ

TŘ. 28. ŘÍJNA 4
OSTRAVA 1
TELEFON: 22 50 02

PRODEJ:
- ŘEZANÝCH, HRNKOVÝCH KVĚTIN, KERAMIKY, HNOJIVA, SEMEN A ZAHRADNICKÝCH POTŘEB

PROVÁDÍME VAZBU:
- SMUTEČNÍ
- GRATULAČNÍ
- SVATEBNÍ

VEŠKERÉ INFORMACE A PŘEHLEDY O DĚNÍ Z OBLASTI KULTURY NAJDETE V ČASOPISE TRIUMF

Sey realitní kancelář

člen asociace realitních kanceláří Čech, Moravy a Slezska

náměstí Svobody 13 Frýdek-Místek 738 02 **tel: 0658/ 34 693, 34 542,**

Vedoucí kostymní výroby	Marie Dopitová
Jevištní mistr	Jan Barták
Mistr osvětlení	Jří Kos
Vlásenky	Jarmila Oboráková
Rekvizity	Sylvie Kamínková, Simona Neuwirthová
Mistr zvuku	Pavel Giertl

PŘEDPRODEJ VSTUPENEK:

DIVADLO PETRA BEZRUČE

70200 OSTRAVA

tř. 28. října 120

TEL./FAX: 069/23 25 21, 23 24 36

FAVORIT

CESTOVNÍ KANCELÁŘ

Nádražní 33, Ostrava 1, 702 00

TEL.: 069/611 41 06, 23 66 50

TEL./FAX: 069/23 17 87

PROGRAM VYDALO DIVADLO PETRA BEZRUČE, ŘEDITEL DIVADLA: OTAKAR PRAJZNER,
PROGRAN PŘIPRAVIL: ROMAN CÍSAŘ, VÝTVARNÉ ŘEŠENÍ PROGRAMU: MARTA ROZSKOPFOVÁ,
DIVADELNÍ FOTOGRAFIE ZE ZKOUŠEK: TOMÁŠ ČVANČARA

VEŠKERÁ PRÁVA K PROVOZOVÁNÍ TOHOTO DÍLA ZASTUPUJE DILIA PRAHA - NEPRODEJNÉ